

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอตามลำดับดังนี้ คือ

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับสไลด์และคุณค่าของสไลด์
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับมโนภาพและสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ
- 2.3 เอกสารที่เกี่ยวกับกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับสไลด์และคุณค่าของสไลด์

2.1.1 สไลด์

สไลด์เป็นภาพนิ่งโปร่งใส ที่ทำจากฟิล์มโพสิทีฟ (Positive) จะเป็นสไลด์ขาว-ดำหรือสีก็ได้ สไลด์มีขนาดต่าง ๆ กัน แต่ที่นิยมใช้ในการเรียนการสอน คือ ขนาด 2x2 นิ้ว ถ่ายทำด้วยฟิล์มที่มีขนาด 35 มิลลิเมตร และนำไปผ่านกระบวนการล้างจนได้ฟิล์มสไลด์ที่มีภาพเหมือนจริง หลังจากนั้นจึงตัดฟิล์มแต่ละภาพเข้ากรอบ (Frame) กระดาษหรือพลาสติก เมื่อนำไปฉายกับเครื่องฉายสไลด์ จะให้ภาพขยายใหญ่บนจอให้นักเรียนจำนวนมากมองเห็นได้อย่างชัดเจน (นิพนธ์ ศุขปรีดี, 2528)

สไลด์ประกอบเสียง หมายถึง สไลด์ที่มีเสียงประกอบเป็นสไลด์ชุดเรื่องราวต่าง ๆ เป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพสูง เพราะผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ทั้งทางจักษุสัมผัสและโสตสัมผัส (วารินทร์ รัตมีพรหม, 2529)

2.1.2 คุณค่าของสไลด์ที่มีต่อการเรียนการสอน

สไลด์มีคุณสมบัติหลายประการที่เหมาะสม สำหรับใช้เป็นสื่อการสอน ได้มีผู้กล่าวถึงคุณค่าของสไลด์เทปที่มีผลต่อการเรียนการสอนไว้หลายท่าน เช่น Wittich และ Schuller (1979); นิพนธ์ ศุขปรีดี (2528); วารินทร์ รัตมีพรหม (2531) Heinich Molenda Russell (1982) ซึ่งสามารถที่จะสรุปถึงคุณค่าของสไลด์ได้ดังนี้ คือ

1) สไลด์เป็นสื่อการสอนที่มีคุณค่าสูงในการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการมองเห็นและไม่ต้องการเน้นเรื่องของการเคลื่อนไหว

2) สไลด์สะดวกในการใช้ นำมาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ช่วยปรับปรุงบทเรียนให้สมบูรณ์และมีความหมายเพิ่มขึ้น และสามารถที่จะใช้ร่วมกับสื่อประเภทอื่น ๆ ได้ เช่น รูปภาพ การ์ตูน แผนภูมิ แผนสถิติ แผนที่ และตารางต่าง ๆ

3) สไลด์ให้ภาพที่ดึงดูดความสนใจได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเอาใจใส่บทเรียนมากขึ้น

4) สไลด์สามารถใช้ประกอบการสอนได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนและใช้ประกอบการอธิบายของครูให้ง่ายขึ้น

5) ครูสามารถผลิตขึ้นได้ในโรงเรียน และผลิตได้ตามความต้องการของครูผู้สอนโดยผลิตได้หลาย ๆ เนื้อหา

6) ใช้สะดวก ฉายได้ง่าย ไม่ต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการพิเศษ เก็บได้ง่าย และสามารถเก็บไว้ที่ศูนย์สื่อได้

7) สามารถใช้กับห้องที่มีความมืดเพียงเล็กน้อยได้

8) เหมาะที่จะนำไปสอนได้ทุกวิชา และทุกระดับชั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมสามารถใช้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้

9) มีราคาถูกและสามารถผลิตสไลด์ที่มีคุณภาพสูงได้

10) สามารถฉายซ้ำภาพที่ต้องการ เพื่อสอนย้ำในสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ

11) สามารถตรวจสอบ แก้ไขและเปลี่ยนแปลงบางภาพได้สะดวก รวดเร็ว เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนไปของสังคมในปัจจุบัน

12) สามารถทำสำเนาเพิ่ม (Copy) ได้และมีคุณภาพที่ดี นำไปแจกจ่ายตามสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มากขึ้น

13) ใช้สอนสิ่งที่เป็นจริง หลักการ ลำดับที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์และสามารถนำภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลกมาฉายให้นักเรียนดูได้

14) ตีความสนใจของผู้เรียนได้เป็นเวลานานกว่าสื่อประเภทอื่นและก่อให้เกิดความรู้สึกรู้ว่าผู้เรียนได้มีประสบการณ์ร่วมกัน

15) ภาพและเสียงประกอบย่อมทำให้เกิดความจำดีขึ้น และยาวนานกว่าการใช้สื่อเพียงอย่างเดียว

สไลด์เทปหรือสไลด์ประกอบเสียงสามารถนำไปใช้ได้ทั้งการเรียนเอกัตบุคคล การเรียนเป็นกลุ่มและการเรียนการสอนในศูนย์การเรียน ในการนำเสนอสไลด์เทป อาจใช้คำบรรยายหลายชุดในสไลด์ชุดเดียวได้ (วารินทร์ รัตมีพรหม, 2531) และ นอกจากนี้สไลด์ประกอบเสียงยังก่อให้เกิดคุณค่าต่อการเรียนมาก โดยช่วยสร้างแรง จูงใจ และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น (ณัฐศักดิ์ ชีระกุล, 2536)

ขั้นตอนการดำเนินการจัดทำและเสนอสไลด์เทป

- 1) การวางแผน (Planning) โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนด เวลาการผลิต วิเคราะห์ผู้ชม พิจารณาความพร้อมด้านต่าง ๆ และการวิเคราะห์ เนื้อหาที่จะทำสไลด์
- 2) การเขียนป้ายแผนงานและบท (Storyboard and script writing) เป็นการกำหนดเรื่องราว แล้วเขียนเรื่องราว เขียนเค้าโครงเรื่องราว เพื่อการเขียนบทสไลด์
- 3) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์และฟิล์ม (Materials and films) เป็นการ- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสไลด์ให้พร้อม และเลือกฟิล์มสไลด์ให้เหมาะสมลักษณะ งานที่จะถ่าย
- 4) การจัดทำกราฟิกและชื่อเรื่อง (Graphics and titles) เป็นการ- เลือกงานกราฟิกและการผลิตงานกราฟิก ที่จะใช้ในการถ่ายสไลด์และการจัดทำชื่อ เรื่องให้เหมาะสมและสวยงาม
- 5) การถ่ายภาพสไลด์ (Exposure) ในการถ่ายสไลด์ผู้ถ่ายจะต้องมีความรู้ เบื้องต้นเกี่ยวกับการถ่ายภาพ รู้จักการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการถ่ายสไลด์ เพื่อให้ ได้ภาพสไลด์ออกมาได้สวยงามและตรงกับความต้องการ
- 6) เทคนิคพิเศษ (Special effects in slides) ที่จะใช้ในการถ่าย ภาพสไลด์มีหลายแบบ เช่น การใช้เลนส์ชนิดต่าง ๆ ตามลักษณะภาพ การใช้ฟิลเตอร์ แบบต่าง ๆ เพื่อให้งานสไลด์ได้ภาพมีสีสันแปลกตาตามต้องการรวมถึงการใช้เทคนิค การซ้อนภาพ
- 7) การล้างฟิล์มสไลด์ การเข้ากรอบ การเก็บรักษา และการจัดหมวดหมู่ (Processing mounting storage and filing)

8) การทำสำเนา (Duplicating) เป็นการสำเนาภาพสไลด์ที่ต้องการเพื่อเก็บไว้เป็นสไลด์ต้นแบบให้มีความคงทนได้นานและเป็นการต่ออายุสไลด์ให้มีสีสันสดใสยืดยาว

9) การบันทึกเสียงประกอบ (Tape recording) เริ่มตั้งแต่การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการบันทึกเสียง การใช้อุปกรณ์ การตัดต่อเทปเสียง การผสมเสียงดนตรี การบันทึกเสียงบรรยาย ได้อย่างเหมาะสมและน่าสนใจ

10) การนำเสนอ (Presenting) เป็นการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการนำเสนอ เพื่อให้การนำเสนอสไลด์เป็นไปด้วยความราบรื่น เหมาะสม น่าประทับใจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

หลักการเลือกสไลด์ในการเรียนการสอน

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2524) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกสไลด์ เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) เลือกใช้ให้ตรงกับเรื่องและวิชาที่จะสอน
- 2) พิจารณาว่าเนื้อเรื่องถูกต้อง มีความเป็นจริงและทันสมัย
- 3) ต้องเหมาะสมกับระดับชั้น
- 4) เทคนิคการสร้างต้องดี
- 5) การดำเนินเรื่องดี มีคำบรรยายที่ชวนคิด อักษรบรรยายชัดเจน
- 6) ลักษณะเรื่องต้องให้ออกาสนักเรียนมีส่วนร่วม
- 7) ต้องพิจารณาว่า การนำเสนอชนิดนี้มาใช้สอนในเนื้อหาเช่นนี้ จะคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปหรือไม่

วิธีการใช้สไลด์ในการเรียนการสอน (สันหัตถ์ ภีบาลสุขและพิมพ์ใจ ภีบาลสุข, 2525) มีดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การเตรียมการสอนของครู
 - (1) ครูต้องพิจารณาก่อนว่าเรื่องใดตรงกับความต้องการมากที่สุด
 - (2) อ่านคู่มือเรื่องนั้น ๆ ก่อน
 - (3) ฉายดูก่อนที่จะนำไปใช้ในห้องเรียน
 - (4) กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ล่วงหน้าก่อนว่าจะให้นักเรียนรู้อะไรบ้าง

2) การฉาย มี 2 ชั้น

ก. ก่อนฉาย

(1) ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะฉาย ซึ่งผู้เรียนสามารถตอบได้เมื่อดูภาพแล้ว

(2) แนะนำให้ผู้เรียนทราบว่ามื่ออะไรควรสนใจเป็นพิเศษบ้าง

ข. ขณะฉาย

(3) อธิบายทีละภาพ

3) ฉายจบแล้ว

(1) ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสไลด์ที่ดูแล้ว

(2) กำหนดงานให้ผู้เรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติม

(3) ถ้าเห็นว่าจำเป็น จงฉายซ้ำอีกครั้ง

(4) ให้ผู้เรียนตอบคำถามที่เตรียมไว้

2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับมโนภาพและสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ

2.2.1 ความหมายของมโนภาพ

มโนภาพ (Concept) มีความเกี่ยวข้องต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะดังนี้ คือ

Sigel (1960) ได้กล่าวไว้ว่า มโนภาพ เป็นมิติต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ได้จากการจัดระเบียบความคิดในการจัด และการจำแนกสิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

Ausubel (1968) ได้ให้ความหมายของมโนภาพว่า คือ เครื่องกรองพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งในด้านความคิด การสื่อความหมาย การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

Good (1973) ได้กล่าวว่า มโนภาพ คือ ความคิดในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันออกเป็นหมวดหมู่ เป็นพวกหรือกลุ่ม

De Cecco (1974) กล่าวถึงความหมายว่า มโนภาพ คือ กลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกันแยกเป็นประเภทของสิ่งของ การกระทำหรือความคิด

รัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2520) ได้กล่าวว่า มโนภาพ หมายถึงวิถีทางของความคิดในการดึงลักษณะร่วมบางอย่างออกมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ

พรณี ช. เจนจิต (2528) ได้ให้ความหมาย มโนภาพ คือ ความสามารถของบุคคล ในการมองเห็นความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งเร้า อีกทั้งมีความสามารถในการจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกันไว้เป็นกลุ่มเป็นพวก

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2530) ให้ความหมายของมโนภาพว่า คือ ความคิดและความเข้าใจขั้นสุดท้ายต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งบุคคลสามารถระบุหรืออธิบายลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นได้

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มโนภาพ คือ การจัดระบบความคิดความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าและประสบการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยคุณลักษณะที่มีร่วมกันเข้าไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน

2.2.2 ความหมายของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ

สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ เป็นสิ่งช่วยเตรียมความพร้อมของระบบโครงสร้างทางความคิด ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความคิดที่มีอยู่เดิมกับการเรียนรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน และเกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น (Ausubel, 1968)

สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ เป็นหลักการหรือมโนคติสำคัญของเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยประสานความรู้ระหว่าง ความรู้ใหม่กับความรู้เดิมอย่างเหมาะสม

สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้โครงสร้างทางสติปัญญา (Cognitive structure) ของผู้เรียนแข็งแกร่งและจดจำความรู้ใหม่ได้นาน (สุภาสิณี สุกธีระ, 2534)

ดังนั้น จึงพอที่จะสรุปความหมายของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพได้ว่า คือ สิ่งที่ช่วยเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่ที่ยาวนานยิ่งขึ้น

2.2.3 ชนิดของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ นักการศึกษาแต่ละท่านได้แบ่งชนิดของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพแตกต่างกันออกไป ดังนี้

Ausubel (1968) ได้แบ่งชนิดของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพเป็น 2 ประเภทคือ

1) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่เกี่ยวกับความรู้เดิม (Expositive organizer) เป็นสิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่สร้างได้จากความรู้ หรือมโนภาพที่เป็นพื้นฐานในโครงสร้างทางสติปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับความรู้ใหม่

2) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่เกี่ยวกับความรู้ใหม่ (Comparative organizer) เป็นสิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่ใช้การบูรณาการมโนภาพใหม่เข้ากับมโนภาพที่คล้ายคลึงกันในโครงสร้างทางสติปัญญา และยังระบุถึงความแตกต่างระหว่างมโนภาพใหม่และที่มีอยู่แล้วด้วย

Lucas (1972) ได้กำหนดสิ่งช่วยสร้างมโนภาพก่อนการเสนอบทเรียนตามลักษณะของการรับรู้ไว้ 3 ชนิด คือ

- 1) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพชนิดโสตสัมผัส หรือการฟัง (Audio advance organizers)
- 2) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพชนิดจักษุสัมผัส หรือการเห็น (Visual advance organizers)
- 3) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพชนิดสิ่งพิมพ์ หรือข้อความ (Written advance organizers)

Proger และคณะ (1970) ได้แบ่งสิ่งช่วยสร้างมโนภาพตามช่วงเวลาของการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพในการเรียนการสอนไว้ 3 ชนิด คือ

- 1) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่ให้ล่วงหน้าก่อนการสอน (Advance organizers)
- 2) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่ให้ระหว่างการสอนดำเนินอยู่ (Concurrent organizers)
- 3) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพที่ให้ตอนท้ายของการสอน (Post organizers)

นอกจากนี้ Proger และคณะ (1970) ได้จำแนกการแบ่งสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ ได้เป็น 4 แบบ คือ

- 1) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อ (Content abstract organizers)
- 2) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบโครงเรื่อง (Sentence outline organizers)
- 3) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบคำถามถูก-ผิด (Tru-false pretest organizers)
- 4) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบคำถามเชิงอรรถ (Completion pretest organizers)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวกับสิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อ ดังนี้ คือ

สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อ คือ การนำเอาใจความสำคัญของเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่แต่เพียงโดยย่อ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะอ่านเนื้อเรื่องได้ครบบริบูรณ์และรวดเร็ว ซึ่งมีหลักในการย่อที่ควรทำ (ประสิทธิ์ กาศย์กลอน ,2518) ดังนี้ คือ

- 1) ศึกษาเรื่องที่จะย่อให้เข้าใจ
- 2) พิจารณาดูความสำคัญของแต่ละตอน
- 3) คัดเอาเฉพาะใจความสำคัญของแต่ละตอนออกมาแล้วบันทึกไว้
- 4) นำใจความสำคัญมาเรียบเรียงใหม่ ให้เนื้อความติดต่อสัมพันธ์กันตามลำดับ
- 5) คำสรรพนามที่ใช้ในสำนวน จะใช้สรรพนามบุรุษที่สองไม่ได้ต้องใช้สรรพนามบุรุษที่สาม
- 6) การย่อความไม่ใช่การนำข้อความสำคัญของเรื่องมาตรง ๆ ควรเขียนโดยใช้สำนวนภาษาของตนเอง

กล่าวโดยสรุปแล้วสิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อเป็นการนำเอาใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่จะเรียนมาเรียบเรียงโดยย่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาได้เร็วและครบสมบูรณ์

2.2.4 ประโยชน์ของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพ

Hartley และ Davies (1976) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสิ่งช่วยสร้างมโนภาพไว้ดังนี้ คือ

- 1) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ ช่วยเตรียมโครงสร้างความคิดให้กับผู้เรียนต่อการเรียนรู้ที่ยังไม่คุ้นเคย
- 2) สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะ และสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของความรู้เดิมและความรู้ใหม่

สิ่งช่วยสร้างมโนภาพก่อนการเสนอบทเรียน (Advance organizers) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบโครงสร้างความคิด และช่วยให้เกิดความคงทนของความรู้ใหม่ ซึ่ง Ausubel (อ้างถึงใน Joyce และ Weil, 1986) ได้อธิบาย

ถึงสิ่งช่วยสร้างมโนภาพว่าเป็นการนำเสนอโนภาพให้ผู้เรียนได้เกิดความพร้อมและเกิดความคุ้นเคยในเนื้อหา เพราะมโนภาพนั้นครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

Ausubel (อ้างถึงใน Joyce และ Weil, 1986) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการใช้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพก่อนการเสนอบทเรียน ไว้ดังนี้

- 1) เป็นการช่วยเหลือครู ในการถ่ายทอดความรู้ที่มีความหมาย และมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่เรียนมาแล้ว และสามารถประยุกต์เอาความรู้ใหม่มาใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ และสามารถปรับให้สัมพันธ์กับสิ่งที่รู้มาแล้ว

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งเน้นถึงกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี (กรมวิชาการ, 2524) ในโครงสร้างกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้กล่าวว่า กระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่เน้นในด้านทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ (กรมวิชาการ, 2532) ซึ่งโครงสร้างของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีลักษณะเฉพาะที่เห็นได้ชัดเจน 4 ประการคือ ประการแรกเป็นหน่วยที่ผสมผสานเอาเนื้อหาสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวแล้วค่อย ๆ ขยายขอบข่าย ทั้งส่วนลึกและส่วนกว้างออกไปทีละน้อย ตามทักษะและประสบการณ์ของนักเรียนที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ประการที่สองเน้นการสร้างเสริมทักษะ และกระบวนการที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต คือนักเรียนจะได้รับการฝึกฝนให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญในการแก้ปัญหาชีวิต รวมทั้งทักษะทางสังคมอันได้แก่ การปรับตัว การเลือก การวินิจฉัยความถูกต้อง และการตัดสินใจเพื่อให้เป็นคนที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและการนำไปปฏิบัติได้จริง ประการที่สามเน้นการเป็นพลเมืองที่ดีมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเองมีน้ำใจต่อผู้อื่น มีความรู้ความสนใจในอันที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมือง มีความสุขอยู่ร่วมกันในสังคม มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง สังคมและความเป็นไทย มีความ-

จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และประการสุดท้ายเน้นการสร้างเสริม
 สุขนิสัยที่ดีให้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ รวมทั้งการช่วยดูแลบ้านเมืองให้สะอาดอนุรักษ์
 ธรรมชาติรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันมลพิษที่จะเกิดขึ้น ต่อตนเองและส่วนรวม
 (สาโรช ตีวิจิตร, 2533) เนื้อหาของกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีด้วยกัน
 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง ได้แก่ สุขภาพอนามัย
 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม การทำมาหากิน ส่วนลักษณะที่สองเป็นเนื้อหาที่
 เกี่ยวกับสิ่งที่มีผลหรืออิทธิพลต่อชีวิตและจิตใจของเรา เช่นในเรื่องที่เกี่ยวกับปรากฏ-
 การทางธรรมชาติ เทคโนโลยี จักรวาลและอวกาศ พลังงานและสารเคมี เป็นต้น
 เนื้อหาทั้งสองลักษณะ ต่างก็มีความสำคัญในการเตรียมประสบการณ์ชีวิต และจะต้อง
 นำมาผสมผสานอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยมุ่งไปที่คุณภาพชีวิตของผู้เรียนเป็นเป้
 หมายสำคัญ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2527) ซึ่งจะประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 รายวิชา
 ที่มารวมกัน คือสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา โดยได้จัดแบ่งออกเป็นหน่วย
 เริ่มจากเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน แล้วขยายกว้างออกไปในระดับสังคม โดยกำหนด
 ให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เรียน 5 หน่วย ตั้งแต่หน่วยที่ 1-5 ใช้เวลาเรียน
 ประมาณร้อยละ 15 ของเวลาเรียนทั้งหมด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เรียน 8
 หน่วย ตั้งแต่หน่วยที่ 1-8 ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด
 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนทั้งหมด 11 หน่วย ตั้งแต่หน่วยที่ 1-11 เวลา
 เรียนประมาณร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด ซึ่งในแต่ละหน่วยมีหัวข้อ ดังนี้ คือ

- หน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต
- หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน
- หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา
- หน่วยที่ 4 ชาติไทย
- หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน
- หน่วยที่ 6 พลังงานและสารเคมี
- หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ
- หน่วยที่ 8 ประเทศเพื่อนบ้าน
- หน่วยที่ 9 ประชากรศึกษา
- หน่วยที่ 10 การเมืองและการปกครอง
- หน่วยที่ 11 ชาว เหตุการณ์ วันสำคัญ

หมายเหตุ : หลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2521 มีหน่วยใหญ่ 12 หน่วย แต่หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีหน่วยใหญ่ 11 หน่วย หน่วยที่หายไปได้แก่ หน่วยที่ 9 ซึ่งเดิม คือ การสื่อสารและการคมนาคม โดยได้นำเนื้อหาไปสอดแทรกอยู่ในหน่วยที่ 11 ข้าง เหตุการณ์ วันสำคัญ

กลุ่มประสบการณ์นี้ ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคมเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี ประสบการณ์ที่จัดเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการของคนไทย โดยมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2533)

- 1) มีความเข้าใจพื้นฐานและการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
 - 2) มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
 - 3) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้
 - 4) มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะสามารถนำความรู้ทั้งทางวิทยาศาสตร์และในทางเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
 - 5) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางสังคม
 - 6) มีความเข้าใจและเลื่อมใสการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 7) เข้าใจหลักการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
 - 8) มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นเอกราชของชาติ
- ซึ่งการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้นผู้สอนต้องใช้วิธีการหลายวิธี โดยเน้นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันซึ่งได้กำหนดแนวการสอนไว้ดังนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

- 1) จัดการเรียนการสอนให้เหมือนสภาพชีวิตที่เป็นจริง เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ได้จริง
- 2) สอนเพื่อแก้ปัญหา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น

3) สอนให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์และความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่เรียน เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ได้ดีขึ้น

4) สอนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผนการเรียน ค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเองสามารถสรุปเป็นความรู้นำไปใช้ได้

5) สอนโดยเน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำกฎเกณฑ์

6) สอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

7) สอนเพื่อปูพื้นฐานทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน และสามารถ ปฏิบัติให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

8) สอนสิ่งที่เป็นปัญหา จากใกล้ตัวเด็กไปสู่สิ่งที่ไกลตัวออกไป โดยเน้นการ- ใช้วิธีการอภิปราย ชักถาม ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหาและการปฏิบัติจริง

จากที่นำเสนอมาข้างต้นแล้ว ชวลี เชื่อมทอง (2528) ยังได้สรุปลักษณะของ การสอนซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนด แนวการสอนไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1) การสอนให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตในสังคมและมีความพร้อมทั้งรู้จักคิดหาวิธีการแก้ปัญหา

2) การสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ตามแต่ความสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นได้

3) การสอนที่มีความยืดหยุ่นของเวลาเรียนตามความสนใจของผู้เรียน และตามความเหมาะสมของเนื้อหา

และจะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดการสอนที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นนี้ มีความสอดคล้องกับที่ กาญจนา เกียรติประวัติ (2523) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ดังนี้ คือ

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีความยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ ตามสภาพท้องถิ่นความสนใจผู้เรียน และมีความสัมพันธ์ระหว่างวิชามากที่สุด

2) สอนให้ผู้เรียนรู้ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหา เป็นและนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3) สอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียน ทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติซึ่งส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

เอี่ยมพร จตุรธำรงค์ (2521) ได้วิจัยศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความคงทนในการจำเนื้อเรื่อง ระหว่างการอ่านบทความที่ไม่ได้จัดมโนภาพของเนื้อเรื่อง กับการอ่านบทความที่ให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพของเนื้อเรื่องทั้ง 3 แบบ คือ การจัดมโนภาพของเนื้อเรื่องไว้ล่วงหน้า ไว้ท้ายเรื่อง และการเน้นข้อความที่แสดงมโนภาพของเนื้อเรื่องไว้ภายในเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 336 คน ซึ่งแบ่งตามระดับความสามารถในด้านการอ่านของนักเรียนได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง กลุ่มกลางและกลุ่มต่ำ แล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยสุ่มตามระดับความสามารถในการอ่าน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลองให้อ่านบทความที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพทั้ง 3 แบบและกลุ่มควบคุมอ่านบทความที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ผลการวิจัยพบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายว่า บทความที่ให้อ่านอาจมีการจัดลำดับในตัวบทที่อยู่แล้วจึงทำให้ความเข้าใจในการอ่านและความคงทนในการจำของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันและเพราะประสบการณ์เดิมของนักเรียนก็อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การทดลองไม่แตกต่าง

เกษม สุริยวงศ์ (2523) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดชนิดไฮดรอลิกแบบต่าง ๆ ก่อนการเสนอสไลด์เทป ที่มีต่อผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงปีที่ 2 จำนวน 160 คน ซึ่งทำการศึกษาผลของการเรียนจากสไลด์เทปที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดแบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่องและแบบคำถามเชิงอรรถัย กับการเรียนจากสไลด์เทปเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดชนิดไฮดรอลิกทั้งสามชนิด กับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนจากสไลด์เทปเพียงอย่างเดียว มีผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดทั้งสามแบบต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดทั้งสามแบบและกลุ่มที่เรียนจากสไลด์เทปเพียงอย่างเดียว แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การให้กลุ่มผู้เรียนได้รับสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดทั้งสามแบบและที่เรียนจากสไลด์เทปเพียงอย่างเดียว มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำแตกต่างกัน

ฉลวย ชาวนาวิก (2524) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านข้อความภาษาอังกฤษ ที่ไม่มีการนำเรื่อง กับการอ่านข้อความภาษาอังกฤษที่มีการนำเรื่อง 3 แบบ คือ การนำเรื่องด้วยบทสรุปภาษาไทย การนำเรื่องด้วยบทสรุปภาษาอังกฤษ และการนำเรื่องด้วยคำถามที่ต้องการคำตอบแบบบรรยาย และเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านข้อความภาษาอังกฤษ ที่มีการนำเรื่องที่แตกต่างกันสามแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังเรียนวิชาทักษะการอ่าน 2 (อ 052) ในปีการศึกษา 2523 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 124 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 31 คน ผลการวิจัยพบว่า การอ่านข้อความภาษาอังกฤษ โดยมีการนำเรื่องด้วยบทสรุปเป็นภาษาไทย บทสรุปภาษาอังกฤษ และบทสรุปที่เป็นคำตอบแบบบรรยาย กับการอ่านที่ไม่มีการนำเรื่อง ไม่ทำให้ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนแตกต่างกัน และการอ่านข้อความภาษาอังกฤษโดยไม่มีการนำเรื่องและมีการนำเรื่องมีผลต่อความเข้าใจในการอ่านคล้ายคลึงกัน

สารภี จินจุ (2524) ได้ศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านข้อความภาษาอังกฤษ ที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแต่ละแบบ คือ แบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่อง และแบบคำถาม กับข้อความที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแต่ละแบบนั้นกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และวิทยาลัยครูสงขลา จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านข้อความภาษาอังกฤษที่มีสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอด และที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกัน

ประจวบ ไชยรักษ์ (2525) ได้ศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำ จากสิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดสามชนิดหลังการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยสไลด์เทป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 160 คน แบ่งตามระดับความสามารถคือ สูง ปานกลาง และต่ำ มีจำนวน 32, 96 และ 32 ตามลำดับ และจำแนกเป็นเพศชายและหญิงอย่างละ 80 คน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้กลุ่มที่ให้และไม่ให้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดทั้ง 3 ชนิด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถปานกลางและต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีความสามารถปานกลาง มีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการเรียนรู้ในเพศชายและหญิงแตกต่าง

กันอย่างไม่มียุทธศาสตร์ทางสถิติ และผลการเรียนรู้กลุ่มที่ให้ และไม่ช่วยให้สิ่งช่วยจัดความ-
คิดรวบยอดแตกต่างกันอย่างไม่มียุทธศาสตร์ทางสถิติ ยกเว้นกลุ่มที่แบ่งตามระดับความ-
สามารถสูง ปานกลาง และต่ำ และในระดับปานกลาง สูงกว่าระดับต่ำ อย่างมีนัย-
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิระพงษ์ พิมทา (2528) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ
ชนิดไสต-จกนุสัสมัสดแบบต่าง ๆ ก่อนการเสนอสไลด์เทป ที่มีต่อการเรียนรู้และความ-
คงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 4 ห้อง
รวม 144 คน เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดต่าง ๆ และเป็นกลุ่ม
ทดลองที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบโครงเรื่อง แบบเรื่องย่อ และแบบคำถามเชิง
อรรถนัยก่อนการเสนอสไลด์เทป ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ
ทั้ง 3 แบบ มีผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ สูงกว่ากลุ่มผู้เรียนที่เป็น
กลุ่มควบคุม และผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบคำถามเชิง
อรรถนัยไม่แตกต่างกัน ความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ
แบบเรื่องย่อและแบบคำถามเชิงอรรถนัย สูงกว่าแบบโครงเรื่องและกลุ่มควบคุม โดยที่
กลุ่มควบคุม มีความคงทนในการเรียนรู้ต่ำที่สุด

จิตติรัตน์ สงถาวรทรัพย์ (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ผลของการใช้สิ่ง-
ช่วยจัดมโนภาพแบบต่าง ๆ ก่อนการเรียนบทเรียนโปรแกรมที่มีต่อการเรียนรู้ในวิชา
คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2529
โรงเรียนเทศบาลสามเหลี่ยม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 128 คน แบ่ง
เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม เรียนจากบทเรียนโปรแกรมที่ไม่มีสิ่งช่วยจัด-
มโนภาพ กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนจากบทเรียนโปรแกรม ที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อน
การเรียนแบบโครงเรื่อง และกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนจากบทเรียนโปรแกรม ที่มีสิ่ง
ช่วยจัดมโนภาพ ก่อนการเรียนแบบสรุปย่อเรื่อง และกลุ่มที่ 3 เรียนจากบทเรียน
โปรแกรมที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเรียนแบบคำถามเชิงอรรถนัย ผลการวิจัยพบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนจากบทเรียนโปรแกรม ที่มีสิ่งช่วยจัด
มโนภาพก่อนการเรียน ทั้ง 3 แบบกับที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเรียน ไม่มี
ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศักดิ์สิน สมอุมจารย์ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่องกลไกสังเคราะห์แสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนตามหลักของ Ausubel กับการสอนตามแนวหลักสูตรปัจจุบัน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แผนผังมโนภาพเป็นบทสรุปล่วงหน้าในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามแนวหลักสูตรปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โฆษิต อักษรชาติ (2529) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากรายการโทรทัศน์ ที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าสามแบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยแต่ละกลุ่มเรียนจากรายการโทรทัศน์ที่ใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าแบบบอกเนื้อหาอย่างย่อ แบบบอกเค้าโครงของเรื่อง และแบบใช้คำถามนำให้คิด ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉริย์รัตน์ โลหะพรหม (2530) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้ชุดช่วยจัดมโนภาพที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 176 คน จัดแบ่งเป็น 4 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 2 ห้องเรียน ซึ่งกลุ่มทดลองสอนโดยใช้ชุดช่วยจัดมโนภาพล่วงหน้าประเภทสื่อประสม กลุ่มควบคุมสอน ตามคู่มือของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ฤทัย ทัพพันธ์ (2531) ได้ศึกษา ผลของการใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าต่างชนิดกันกับบทเรียนโปรแกรม ที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการจำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2530 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มให้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าชนิดไสตส์สัมผัส ชนิดจักษุสัมผัสและชนิดสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้สิ่งช่วยจัดความคิดรวบยอดทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริโชค ท่อสมบัติ (2532) ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากสไลด์เทป โดยใช้การจัดความถี่รวบยอดแบบบทย่อไว้ล่วงหน้า และทำย่อเนื้อหาที่เสนอสารในลักษณะคู่กับเนื้อหาปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 120 คนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยการเปรียบเทียบผลกลุ่มที่ให้เรียนเนื้อหาจากสไลด์เทป แบบที่เสนอสารในลักษณะคู่แบบที่เสนอสารปกติ และเปรียบเทียบผล กลุ่มที่ใช้การจัดความถี่รวบยอดแบบบทย่อไว้ล่วงหน้าเนื้อหา กับแบบที่จัดไว้ทำย่อเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีการเสนอสารในลักษณะคู่กับแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มที่ใช้การจัดความถี่รวบยอดไว้ล่วงหน้าและทำย่อเนื้อหา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทร์แรม สุวรรณไตรย์ (3532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้ากับการสอนตามปกติ วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 คน เป็นกลุ่มทดลอง 41 คน กลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการให้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้า กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามหลักสูตรเป็นคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สันติพงศ์ แสนรักษ์ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่องก่อนการเสนอวิดีโอทัศน์ ที่มีต่อการเรียนรู้ และความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิธานวิทยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 จำนวน 2 กลุ่ม โดยกลุ่มควบคุมศึกษาวิดีโอทัศน์ที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ และกลุ่มทดลองศึกษาวิดีโอทัศน์ที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยพร ขุนรามวงษ์ (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ความคิดรวบยอดโดยใช้สไลด์เทปแบบมีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยภาพผสม ที่มีและไม่มีตัวชี้้นำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยกลุ่มที่ 1 เรียนจากสไลด์เทปที่มีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยภาพผสมที่มีตัวชี้้นำ และกลุ่มที่ 2 ให้เรียนจากสไลด์เทปที่มีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยภาพผสมที่ไม่มีตัวชี้้นำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ 1 มีผลการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มนพ สกลศิลปศิริ (2534) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบต่าง ๆ คือ แบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่อง และแบบคำถามเชิงอรรถนัย ก่อนการเสนอเทปโทรทัศน์ ที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการจำวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการสืบพันธุ์ของสัตว์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 150 คน โดยกลุ่มควบคุมจะศึกษาเนื้อหาจากเทปโทรทัศน์โดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ส่วนกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม จะได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่อง และแบบคำถามเชิงอรรถนัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อและแบบคำถามเชิงอรรถนัย มีผลการเรียนรู้ และความคงทนในการจำสูงกว่าแบบโครงเรื่อง และกลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ โดยที่กลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบคำถามเชิงอรรถนัย มีผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา สุเมธ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเสนอสไลด์เทป ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มควบคุมจะเรียนจากสไลด์เทปที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ส่วนกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มจะเรียนจากสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง แบบย่อเรื่องและแบบคำถามเชิงอรรถนัย ก่อนการเรียนด้วยสไลด์เทป ซึ่งพบว่า กลุ่มที่เรียนจากสไลด์เทป ที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ มีผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำสูงที่สุด รองลงมาคือ แบบโครงเรื่อง แบบคำถามเชิงอรรถนัย และที่เรียนโดยไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพตามลำดับ

พรพิมล ทักษะวรบุตร (2535) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึง ผลของตำแหน่งสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบคำถามเชิงอรรถนัยในสไลด์เทป เรื่อง "น้ำ" ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความสามารถทางการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยให้กลุ่มควบคุมศึกษาเนื้อหาจากสไลด์เทปที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพและกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อน ระหว่างและหลัง การเสนอสไลด์เทป ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกลุ่มนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเสนอสไลด์เทปสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่ได้รับหลัง และระหว่างการเสนอสไลด์เทป และกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ต่ำที่สุด

สุวดี ศรีนุเสน (2535) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนามระหว่างวิธีสอนที่ใช้สิ่ง ช่วยจัดมโนภาพล่วงหน้ากับการสอนตามปกติ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกัลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 102 คน ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ ของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรจนวรรณ ศรีนพรัตน์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบรูปแบบ การนำเสนอเนื้อหาบทเรียน โดยใช้เทคนิคการจัดความถี่รวบยอดไว้ล่วงหน้ากับ เทคนิคการจัดโครงสร้างแบบแผนที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 89 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก มีจำนวน 44 คน ให้ทำแบบทดสอบที่มีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน ที่ใช้เทคนิคการจัดความถี่รวบยอดไว้ล่วงหน้า ส่วนกลุ่มที่ 2 มีจำนวน 45 คน ทำแบบทดสอบที่มีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนที่ใช้เทคนิคการจัดโครงสร้างแบบแผนที่ ผลการวิจัยพบว่า การทำแบบทดสอบของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน และความคงทนในการจำ ของแบบทดสอบทั้งสองชุดไม่แตกต่างกัน

สุทธิลักษณ์ ตรีเศียร (2537) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่องโรคเอดส์ ของนักเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนติร่วมกับการเสนอ เทปโทรทัศน์ กับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโดนเสลาประสาทวิทย ภาควิทยาที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 68 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง แล้วจัดนักเรียนเข้ากลุ่มทดลอง 34 คน กลุ่มควบคุม 34 คน โดยกลุ่มทดลองเรียนด้วยการสอนที่ให้สิ่งช่วยจัดมโนติร่วมกับการเสนอเทป โทรทัศน์ กลุ่มควบคุมเรียนด้วยการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่มีการให้สิ่งช่วยจัดมโนติร่วมกับการนำเสนอเทปโทรทัศน์ และกลุ่มที่เรียนตามปกติ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิมิตร วุฒิอินทร์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสไลด์ประกอบเสียงที่มีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยรูปภาพผสมกับการสรุปเป็น ตอน ๆ ด้วยข้อความที่เป็นตัวอักษร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขา

ออกแบบพาณิชย์ศิลป์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2536 จำนวน 73 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 37 คน ให้เรียนจากสไลด์เทปที่มีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยรูปภาพผสม และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 36 คน ให้เรียนจากสไลด์ที่มีการสรุปเป็นตอน ๆ ด้วยข้อความที่เป็นตัวอักษร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมโภชน์ ธนวัฒนา (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้โดยการ-ใช้คำถามและคำบรรยายสรุปจากสไลด์เทปประกอบเสียงสามแบบในกลุ่มสร้างเสริม-ประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเทวสุนทร กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยกลุ่มทดลอง ก. เรียนจากสไลด์เทปประกอบคำบรรยายที่มีคำถามสรุปนำไว้ก่อนเนื้อหา สอดแทรกเป็นตอน ๆ ระหว่างเนื้อหาและสรุปไว้ก่อนเนื้อหา กลุ่มทดลอง ข. เรียนจากสไลด์ประกอบคำบรรยายที่มีคำถามสรุปนำไว้ก่อนเนื้อหา สอดแทรกเป็นตอน ๆ ระหว่าง และท้ายเนื้อหา ส่วนกลุ่มทดลอง ค. เรียนจากสไลด์ประกอบคำบรรยาย ที่มีคำถามสรุปนำไว้ก่อนเนื้อหา สอดแทรกเป็นตอน ๆ ระหว่างเนื้อหาและมีคำบรรยายสรุปไว้ท้ายเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิวัฒน์ แก้วเพชร (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานและสารเคมีในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนตามแนวคิดของ Suchman และ Ausubel กับการสอนตามปกติ โดยกลุ่มทดลองจำนวน 33 คน ได้รับการสอนตามแนวคิดของ Suchman และ Ausubel และในกลุ่มควบคุมจำนวน 31 คน ได้รับการสอนตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุสิทธิ์ เครือจันทร์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทำจัดแมลงและสัตว์นำโรคในงานสาธารณสุข เรื่องสารฆ่าแมลง โดยการสอนด้วยสไลด์เทปกับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะสาธารณสุข-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 3 ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนจากสไลด์เทป

และกลุ่มควบคุมที่เรียนจากการสอนตามปกติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนจากสไลด์เทปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า กลุ่มควบคุมที่เรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มะลิวัลย์ กองชัย (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างวิธีการสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้ากับการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 64 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับวิธีการสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนทัศน์ล่วงหน้า ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับวิธีการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิรุติ ศุภกิจจอนันต์ (2539) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ ก่อนการเรียนในบทเรียนโปรแกรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 60 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน โดยกลุ่มควบคุมให้เรียนจากบทเรียนโปรแกรมที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และกลุ่มทดลองได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบเรื่องย่อ ก่อนการเรียนบทเรียนโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า งานวิจัยที่มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการให้และไม่ให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบต่าง ๆ จะมีผลต่อการเรียนรู้ทั้งที่แตกต่างและไม่แตกต่างกัน และการศึกษาตำแหน่งของการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพ พบว่าการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพก่อนการเรียนจะให้ผลการเรียนรู้ที่สูงกว่าแบบอื่น ๆ และการศึกษาเกี่ยวกับผลของการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแต่ละแบบนั้นพบว่า มีทั้งให้ผลการเรียนรู้ที่แตกต่างและไม่แตกต่างกัน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการศึกษาผลของการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบต่าง ๆ ร่วมกับสื่อการเรียนการสอนหลายประเภท เช่น บทเรียนโปรแกรม วิดีทัศน์ แผ่นโปสเตอร์ และสไลด์เทป เป็นต้น และสไลด์เทปก็จัดได้ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอีกสื่อหนึ่งและเมื่อใช้ร่วมกันในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะพบว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้นกว่าการเรียนการสอนที่ไม่ใช้สื่อใด ๆ เลย

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Ausubel (1960) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่จัดไว้ล่วงหน้า เนื้อเรื่องโดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ จำนวน 120 คน โดยกำหนดให้กลุ่มทดลองศึกษาบทความที่มีบทย่อเรื่องที่ตรงกับเนื้อเรื่อง ส่วนกลุ่มควบคุมได้ศึกษาบทความบทความที่มีบทย่อเรื่องไม่ตรงกับเนื้อเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม

Proger และคณะ (1970) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ล่วงหน้าก่อนการเสนอบทเรียนในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ แบบเรื่องย่อที่มีใจความตรงกับเนื้อเรื่อง แบบโครงเรื่อง แบบข้อสอบถูกผิด และแบบเติมคำก่อนการอ่านเนื้อเรื่อง ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 124 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่มกลุ่มละ 31 คน โดยในแต่ละกลุ่มแบ่งเป็นความสามารถทางภาษากลุ่มละ 5 ระดับ คือ ระดับความสามารถทางภาษาต่ำสุด ต่ำ ปานกลาง สูงกว่าปานกลางและสูงสุด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพทั้ง 4 แบบ จะให้ผลการเรียนรู้สูง ในกลุ่มที่มีระดับของความสามารถทางภาษาต่ำสุด ต่ำและปานกลาง ส่วนกลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาระดับสูง สูงปานกลางและสูงสุดมีผลการเรียนไม่แตกต่างกันและพบว่าการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อและแบบโครงเรื่อง จะทำให้ผลการเรียนรู้ สูงกว่ามโนภาพแบบถูกผิดและแบบเติมคำ

Lucas (1972) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเรียน 3 รูปแบบ ในการเรียนเนื้อหาชีววิทยา ของนักเรียนระดับ 7 ซึ่งสิ่งช่วยจัดมโนภาพให้ตามลักษณะและแบบการรับสัมผัส 3 แบบคือสิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดจักษุสัมผัส ชนิดโสตสัมผัส และชนิดที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ โดยกลุ่มทดลองเรียนจากสิ่งช่วยจัดมโนภาพทั้ง 3 แบบและกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลของการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเรียนเนื้อหาชีววิทยาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยได้อธิบายไว้ถึงผลการวิจัยของทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันนั้น อาจจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องนี้อยู่ก่อนแล้ว

Bonner (1975) ได้ทำการวิจัยโดยวิธีการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ล่วงหน้า เนื้อเรื่องของบทเรียน ในวิชาสังคมศึกษา ก่อนที่จะเรียนจากโทรทัศน์โดยทดลองกับนักเรียนเกรด 9 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชาที่จัดให้ผู้เรียนก็ได้

Kersten (1976) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับวิทยาลัยโดยการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการนำเสนอบทเรียนในวิชาพีชคณิต 2 ครั้ง ในครั้งแรกทดลองกับ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน ครั้งหลังจำนวน 49 คน และสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่ศึกษา คือ ชนิดบทย่อที่มีใจความตรงกับเนื้อเรื่อง (Paragraph abstract) และชนิดบทย่อที่กล่าวถึงที่มาของเรื่อง (Historical abstract) แยกวิเคราะห์ผลตามระดับความสามารถในการอ่านระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เนื้อหาที่สอนเป็นบทเรียนสำเร็จรูป และแบบเรียนแบบปกติ คือ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างวิธีการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ก่อนสอนเนื้อหาทั้งสองวิธีและไม่มีผลต่อการจัดเนื้อหาทั้งสองวิธีและระดับความสามารถของผู้เรียน

Lawton (1977) ได้ทำการศึกษา ผลของการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ล่วงหน้าบทเรียน ในการสอนให้คิดหาเหตุผลและมโนภาพทางสังคมศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 6 ปี และ 10 ปี กลุ่มละ 10 คน แบ่งนักเรียนแต่ละวัย ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่จัดไว้ล่วงหน้าบทเรียนแบบบทย่อที่ตรงกับเนื้อหาที่เรียน กลุ่มควบคุมจะได้รับการสอนตามปกติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการเรียนรู้และความคงทนในการจำในเรื่องการคิดหาเหตุผลตามทฤษฎีของ Piaget ของนักเรียนวัย 6 ปี ก้าวหน้าไปกว่าปกติที่เด็กวัยนี้จะเป็น

Stankiewicz (1984) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่มีต่อการจำแนกและประยุกต์ข้อเท็จจริงและผลต่อการจำ สำหรับนักเรียนเกรด 7 และ 8 โดยการจัดสิ่งช่วยจัดมโนภาพให้ผู้เรียนก่อนการทัศนศึกษาในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์กลุ่มตัวอย่างได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ผลการศึกษพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการทัศนศึกษามีความสามารถในการจำและการประยุกต์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ

Natsuda Ruangrujira (1992) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพล่วงหน้าในการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนระดับวิทยาลัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนที่มีการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพล่วงหน้า กลุ่มที่ 2 ได้รับการสอนที่มีการชี้แนะอย่างเป็นขั้นตอน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ พบว่ากลุ่มทดลองที่ 1 มีผลการเรียน สูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 และกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพก่อนการเรียนในเนื้อหาต่าง ๆ จะให้ผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งที่มีความแตกต่างกันและไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนตามปกติหรือการสอนที่ไม่มีการให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบใด ๆ เลย

และจากงานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นนี้ โดยส่วนใหญ่ได้ผลออกมาว่า การให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพต่อการเรียนเนื้อหาต่าง ๆ มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มากกว่าการไม่ได้ให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบใด ๆ เลย แต่ก็มีผลการวิจัยที่พบว่าทั้งการให้และไม่ให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเนื้อหา ระดับชั้น กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการที่แตกต่างกัน จึงทำให้ยังไม่สามารถทราบผลที่แน่นอนเกี่ยวกับการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพที่มีต่อการเรียนรู้ได้ และสไลด์เทปก็จัดได้ว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากสามารถที่จะพัฒนาให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และเมื่อนำมาใช้ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่มีการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่องของการให้และไม่ให้สิ่งช่วยสร้างมโนภาพแบบเรื่องย่อก่อนการเรียนจากสไลด์เทปและการเรียนตามแผนการสอนปกติเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ว่าจะแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป